

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

SPORT TURLARI BO'YICHA MUSOBAQALAR O'TKAZISH VA
HAKAMLIK QILISH
O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 100000 – Ta'lim
Ta'lim sohasi: 110000 – Ta'lim
Ta'lim yo'nalishi: 60112200 – Jismoniy madaniyat

Fan/modul kodlari		O'quv yili	Semestr	Kreditlar	
STBM/O'HQ304		2025-2026	6	4	
Fan/modul turi		Ta'lim tili		Haftadagi dars soatlari	
majburiy		O'zbek/rus		4	
1.	Fan nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)	
	Sport turlari bo'yicha musobaqalar o'tkazish va hakamlik qilish.	60	60	120	
2.	I. Fanning mazmuni				
	Fanni o'qitishdan maqsad- sport o'yinlari basketbol, gandbol, voleybol, sport turlari bo'yicha musobaqa o'tkazish va hakamlik qilishni o'rgatishni takomillashtirish, hujum va himoya texnikasi hamda taktikasini o'rgatishni takomillashtirish, o'yinlarda qo'llanadigan turli usullarni o'rgatishni takomillashtirish, finnlarni o'rgatishni takomillashtirish va tarbiyalash, talabalarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash va barkamol avlodni tarbiyalashga mos bilim, ko'nikma va malakalariga oid sport mahoratini oshirish hamda takomillashtirishdan iboratdir. Fanning vazifasi – talabalarda sport turlari bo'yicha musobaqa otkazish va hakamlik qilish fanini o'tkazish bo'lajak mutaxassislarga sport o'yinlarining mashq elementlarini o'rgatishni takomillashtirish, sport o'yinlari bo'yicha mashg'ulotlarni tashkil qilish, talabalarga sport turlari bo'yicha mashg'ulotlarni o'tkazish uchun atroflicha bilim berish, futbol, voleybol, basketbol, gandbol o'yinlarida hakamlik qilishni o'rgatish va harakatlanish va to'pni boshqarish texnikasini o'rgatishni takomillashtirish hamda fan bo'yicha talabalarni sport turlarining o'yin va musobaqa qonun qoidalarini mustahkam o'rgatish orqali amalga oshirishdan iborat. II. Nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: 1-mavzu. Sport turlari bo'yicha musobaqalar o'tkazish va hakamlik qilish faniniga kirish. Fanning maqsadi, vazifalari, ahamiyati, xususiyatlari. Hakamlarning vazifalari, musobaqalar o'tkazish nizomini tuzish, musobaqalarga oid hujjatlarni rasmiylashtirish tartibi, musobaqalarda hakamlik qilishga o'rgatish, yengil atletika turlarida musobaqa bayonnomalarini to'ldirish haqida nazariy ma'lumotlarga ega qilish. 2-mavzu. Sport o'yinlari (Futbol, Voleybol) o'yini bo'yicha musobaqalar o'tkazish va hakamlik qilish. Futbol, voleybol o'yin qoidalarini kelib chiqishi, dastlabki qoidalar,				

bo'yicha jahon miqyosidagi musobaqalarni o'tkazilishi, Olimpiada o'yinlarini o'tkazilishi, hakamlik qilish qoidalarini, hakamlarning vazifalari, musobaqalar o'tkazish nizomini tuzish, musobaqalarga oid hujjatlarni rasmiylashtirish tartibi, musobaqalarga tayyorlash haqida nazariy ma'lumotlarga ega qilish. 3-mavzu. Sport o'yinlari (Basketbol, Gandbol) o'yini bo'yicha musobaqalar o'tkazish va hakamlik qilish. Basketbol, gandbol o'yin qoidalarini kelib chiqishi, dastlabki qoidalar, basketbol bo'yicha jahon miqyosidagi musobaqalarni o'tkazilishi, basketbol bo'yicha Olimpiada o'yinlarini o'tkazilishi, Basketbol, gandbol bo'yicha hakamlik qilish qoidalarini, hakamlarning vazifalari, musobaqalar o'tkazish nizomini tuzish, musobaqalarga oid hujjatlarni rasmiylashtirish tartibi, musobaqalarga tayyorlash haqida nazariy ma'lumotlarga ega qilish. III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi: 1. Sport bo'yicha musobaqalar o'tkazish va hakamlik qilish. 2. Basketbol o'yinda hakamlik qilish va o'yin natijasini tahlil qilish. 3. Basketbol hakamlarning vazifalari va musobaqalar o'tkazish nizomini tuzish. 4. Basketbol musobaqalariga oid hujjatlarni rasmiylashtirish tartibi va musobaqalarga tayyorlash. 5. Voleybol o'yin qoidalarini kelib chiqishi, dastlabki va hozirgi qoidalarini. 6. Voleybol bo'yicha hakamlik qilish qoidalarini va hakamlarning vazifalari. 7. Voleybol musobaqalari nizomini tuzish va musobaqaga oid hujjatlarni rasmiylashtirish tartibini o'rgatish. 8. Voleybol musobaqalariga tayyorlash. 9. Futbol o'yin qoidalarini kelib chiqishi, dastlabki va hozirgi qoidalarini. 10. Futbol musobaqalarini o'tkazish nizomini tuzish, musobaqalarga oid hujjatlarni rasmiylashtirish tartibi. 11. Gandbol o'yin qoidalarini kelib chiqishi, dastlabki va hozirgi qoidalarini. 12. Gandbolda hakamlarning vazifalari va musobaqalar o'tkazish nizomini tuzish. 13. Gandbol musobaqalarga oid hujjatlarni rasmiylashtirish tartibi, musobaqalarga tayyorlash. 14. Basketbol sport turini maydon o'lchamlari va jihozlari. 15. Futbol sport turini maydon o'lchamlari va jihozlari. 16. Gandbol sport turini maydon o'lchamlari va jihozlari.	
--	--

17. Voleybol sport turini maydon o'Ichamlari va jihozlari. 18. Basketbolda hakamlarning imo-ishoralarini o'rganish. 19. Futbolda hakamlarning imo-ishoralarini o'rganish. 20. Voleybolda hakamlarning imo-ishoralarini o'rganish.	IV. Seminar mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar Seminar mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi: 1. Sport turlari bo'yicha musobaqalar o'tkazish va hakamlik qilish faniniga kirish. Fanning maqsadi, vazifalari, ahamiyati, xususiyatlari. 2. Sport o'yinlari (Futbol, Voleybol) o'yini bo'yicha musobaqalar o'tkazish va hakamlik qilish. 3. Sport o'yinlari (Basketbol, Gandbol) o'yini bo'yicha musobaqalar o'tkazish va hakamlik qilish.	V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar Mustaqil ta'limni baholash – bu talabalarning jamoaviy tartibda va yakka tartibda berilgan amaliy loyihalarni bajarishlari orqali amalga oshiriladi. Bunda har bir talabaga bitta jamoaviy loyiha va ikkita yakka tartibda bajariladigan loyiha beriladi. Talaba berilgan loyihaning maqsad va vazifalarini, mohiyatini tushungan holda qo'yilgan masalani o'rganib, izlanishlar olib boradi. Olingan natijalarni tahlil qilib, hulosalari bilan taqdimotlar tayyorlab himoya qiladi. Ishchi fan dasturida loyihalarning soni, mavzusi, mazmuni bajarish usullari va topshirish muddatlari to'liq ochib beriladi.	Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular: 1. Sport bo'yicha musobaqalar o'tkazish va hakamlik qilish. 2. Basketbol o'yinda hakamlik qilish va o'yin natijasini tahlil qilish. 3. Basketbol hakamlarning vazifalari va musobaqalar o'tkazish nizomini tuzish. 4. Basketbol musobaqalariga oid hujjatlarni rasmiylashtirish tartibi va musobaqalarga tayyorlash. 5. Voleybol o'yin qoidalarini kelib chiqishi, dastlabki va hozirgi qoidalar. 6. Voleybol bo'yicha hakamlik qilish qoidalar va hakamlarning vazifalari. 7. Voleybol musobaqalari nizomini tuzish va musobaqaga oid hujjatlarni rasmiylashtirish tartibini o'rganish. 8. Voleybol musobaqalariga tayyorlash. 9. Futbol o'yin qoidalarini kelib chiqishi, dastlabki va hozirgi qoidalar. 10. Futbol musobaqalarini o'tkazish nizomini tuzish, musobaqalarga
---	---	--	--

oid hujjatlarni rasmiylashtirish tartibi. 11. Gandbol o'yin qoidalarini kelib chiqishi, dastlabki va hozirgi qoidalar. 12. Gandbolda hakamlarning vazifalari va musobaqalar o'tkazish nizomini tuzish. 13. Gandbol musobaqalarga oid hujjatlarni rasmiylashtirish tartibi, musobaqalarga tayyorlash. 14. Basketbol sport turini maydon o'Ichamlari va jihozlari. 15. Futbol sport turini maydon o'Ichamlari va jihozlari. 16. Gandbol sport turini maydon o'Ichamlari va jihozlari. 17. Voleybol sport turini maydon o'Ichamlari va jihozlari. 18. Basketbolda hakamlarning imo-ishoralarini o'rganish. 19. Futbolda hakamlarning imo-ishoralarini o'rganish. 20. Voleybolda hakamlarning imo-ishoralarini o'rganish. 21. Gandbolda hakamlarning imo-ishoralarini o'rganish.	3. VI. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: - sog'lom turmush tarzini shakllantirishda sportning o'mi va ahamiyatini bilishi; yengil atletika va sport o'yinlari (basketbol, voleybol, gandbol, futbol)ni o'yin qoidalarida hamda hakamlarni imo-ishoralarini o'rgatishni takomillashtirish; sport o'yinlari (basketbol, voleybol, gandbol, futbol) da musobaqalar tashkil qilish va unda hakamlikni o'rgatishni takomillashtirish <i>haqida tasavvurga ega bo'lishi; (bilim)</i> - yengil atletikada hakamlarning vazifalari, musobaqalar o'tkazish nizomini tuzish, sport turlarida hakamlar imo-ishoralarini amaliyotda qo'llash, musobaqalarga oid hujjatlarni rasmiylashtirish tartibi, musobaqalarda hakamlik qilishga o'rgatish, yengil atletika turlarida musobaqa bayonnomalarini to'ldirish; - sport turlari futbol, basketbol, voleybol va gandbol o'yin qoidalarini kelib chiqishi, dastlabki qoidalar, jahon miqyosidagi musobaqalarni o'tkazilishi, Olimpiada o'yinlarini o'tkazilishi, hakamlik qilish qoidalar, hakamlarning vazifalari, musobaqalar o'tkazish nizomini tuzish, musobaqalarga oid hujjatlarni rasmiylashtirish tartibi hamda musobaqalarga tayyorlash <i>haqida bilishi va ulardan foydalana olishi; (ko'nikma).</i> - sport turlari futbol, basketbol, voleybol va gandbol o'yin qoidalarini kelib chiqishi, dastlabki qoidalar, jahon miqyosidagi musobaqalarni o'tkazilishi, Olimpiada o'yinlarini o'tkazilishi, hakamlik qilish qoidalar, hakamlarning vazifalari, musobaqalar o'tkazish nizomini tuzish, musobaqalarga oid hujjatlarni rasmiylashtirish tartibi hamda musobaqalarga tayyorlash <i>haqida malakalarga ega bo'lishi kerak.</i>	4. VII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari ma'ruza; keys-stadi; individual loyihalar;
--	--	---

	taqdimotlar qilish; guruhlarda ishlash; jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish; "BBB", "Tarozi", "SWOT-tahlil", "Sinkveyn", "FSMU", o'yin, musobaqa, qat'iy tartiblashgan mashqlar.
5.	VIII. Kreditlarni olish uchun talablar Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar va tushunchalar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirishi zarur.
6.	IX. Asosiy adabiyotlar: 1. J.M. Shukurlayev. «Sport va harakatli o'yinlar va uni o'qitish metodikasi»(Voleybol) o'quv qo'llanma "YANGI CHIRCHIQ BOOK" nashriyoti Toshkent 2022 y. 2. J.M. Shukurlayev. «Sport mahoratini oshirish»(Voleybol) darslik "YANGI CHIRCHIQ BOOK" nashriyoti Toshkent 2023 y 3. S.X. Xabibullayev. «Sport va harakatli o'yinlar va uni o'qitish metodikasi»(Gandbol) o'quv qo'llanma "YANGI CHIRCHIQ BOOK" nashriyoti Toshkent 2023 y. 4. M.N. Shernatov. «Sport va harakatli o'yinlar va uni o'qitish metodikasi»(Futbol) o'quv qo'llanma "YANGI CHIRCHIQ BOOK" nashriyoti Toshkent 2022 y. 5. R.S. Mamatqulov. «Sport va harakatli o'yinlar va uni o'qitish metodikasi»(Basketbol) o'quv qo'llanma "YANGI CHIRCHIQ BOOK" nashriyoti Toshkent 2022 y. X.Qo'shimcha adabiyotlar: 1. Inozemseva L.A. Legkaya atletika i metodika prepodavaniya: Metodicheskoe posobie Tashkent: 2001 g. 2. Xo'jaev F, Raximqulov K.D, Nigmanov B.B "Sport va harakatli o'yinlar va o'qitish metodikasi" (harakatli o'yinlar) O'quv qo'llanma. Toshkent 2008 yil 3.Active schools. Kori ki te Kura. Games sport New Zealand 2012 year. 4.B.Nig'matov, F.Xo'jayev. K.Rahimqulov. "Sport o'yinlari va uni o'qitish metodikasi"(3-nashr) o'quv qo'llanma "Toshkent "ILIM ZIYO" 2013. 5.T.S. Usmanxodjayev, Sh.X. Isroilov, A.A. Pulatov, Sh.A. Pulatov "Milliy va harakatli o'yinlar" Darslik T.: "Iqtisod-Moliya", 2015. 268 bet. XI.Axborot manbalari: 1. www.cspi.uz 2. www.pedagog.uz 3. www.edu.uz 4. www.nadlib.uz (A.Navoiy nomidagi O'z.MK)

	5. http://ziyonet.uz - Ziyonet axborot-ta'lim resurslari portali
7.	Chirchiq davlat pedagogika universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2023 yil "29" avgustdagi qarori bilan tasdiqlangan
8.	Fan/modul uchun ma'sullar: J.M.Shukurlayev -ChDPU "Jismoniy madaniyat nazariyasi" kafedrası v/b dotsent, p.f.f.d. (PhD) S.X.Xabibullayev - ChDPU "Jismoniy madaniyat nazariyasi" kafedrası katta o'qituvchisi. M.N.Shermatov -ChDPU "Jismoniy madaniyat nazariyasi" kafedrası v/b dotsent, p.f.f.d. (PhD)
9.	Taqrizchilar: Taqrizchilar: U.R.Radjabov – Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti "Jismoniy tarbiya va sport" kafedrası mudiri, professor. T. S. Achilov - Chirchiq davlat pedagogika universiteti "Sport va ChHT" fakulteti dekani, dotsent.